

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของชุมชนการค้าชายแดน ไทย-กัมพูชาเพื่อการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในส่วนของกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเอกสาร เอกสารที่ใช้ในงานวิจัยนี้มี 2 ประเภท คือ

1.1 เอกสารชั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นข้อมูลดิบ ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารที่สำคัญ เช่น เอกสารทางราชการ บันทึกการตรวจราชการของเสนาบดีกระทรวงต่าง ๆ เป็นต้น

1.2 เอกสารชั้นรอง (Secondary Data) เป็นวิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ งานวิจัยที่มีนักวิชาการทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ได้ทำการศึกษาไว้ นอกจากนี้จะเป็นการศึกษาจากข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ตำรา เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-dept. Interviews) จากผู้ที่สามารถให้ข้อมูลหลัก (Key- Informants) การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักจะใช้เทคนิคการเก็บตัวอย่างในเชิงคุณภาพ คือ การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยพิจารณาจากลักษณะของการมีข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและกระบวนการสัมภาษณ์จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (Data Satiation)

3. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม จะเป็นรูปแบบการเก็บข้อมูลเสริมวิธีการอื่น ๆ โดยใช้ในกระบวนการสังเกต เช่น การเข้าร่วมประชุมในการประชุมร่วมกับชาวบ้านในชุมชนในการทำกิจกรรม เป็นต้น

4. การสัมภาษณ์กลุ่ม เป็นการแสวงหาข้อสรุปจากการอภิปรายของกลุ่มคนที่สถานภาพเดียวกันจำนวน 5-7 คน ได้พูดคุย แลกเปลี่ยนและแสวงหาข้อสรุปร่วมกัน เพื่อออกแบบแนวคิดในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการดำรงชีพอย่างยั่งยืนร่วมกันในชุมชน

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การตรวจสอบข้อมูลเพื่อการสร้างความน่าเชื่อถือ โดยจะใช้วิธีการการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพได้แก่ การตรวจสอบแบบสามเส้า การเปรียบเทียบจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี และการเปรียบเทียบจากการใช้ทฤษฎีแนวคิดหลาย ๆ ชุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้น จะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล โดยการตรวจสอบแหล่งเวลา หมายถึง การตรวจสอบข้อมูลในช่วงเวลาที่ต่างกันเพื่อให้ทราบว่าข้อมูลที่ได้รับในช่วงเวลาต่าง ๆ นั้นเหมือนกันหรือไม่, การตรวจสอบสถานที่หมายถึงถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และการตรวจสอบบุคคลหมายถึงถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

2. การเปรียบเทียบจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี (Methodological Triangulation) คือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น การซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญอาจซักถามผู้ให้ข้อมูลหลังจากสรุปผลการศึกษา เพื่อความแน่นอนว่าข้อสรุปนั้นเที่ยงตรงตามความเป็นจริงหรือไม่

3. การเปรียบเทียบจากการใช้ทฤษฎีแนวคิดหลายๆชุด (Theory Triangulation) คือ การตรวจสอบว่าผู้วิจัยสามารถใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไป จากเดิมตีความข้อมูลแตกต่างกันได้มากน้อยเพียงใด

การวิเคราะห์ข้อมูลของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้เป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัย มาจัดกระทำให้เป็นระบบและหาความหมาย แยกแยะองค์ประกอบ รวมทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อตีความข้อมูลเหล่านั้น (Hermeneutic) อันจะนำไปสู่ความเข้าใจต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษา (ชยันต์ วรรณระภูติ, 2537: 10) โดยงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลแบบการสร้างข้อสรุปซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลแบบข้อสรุปผู้วิจัยจะอาศัยรูปแบบการวิเคราะห์ต่างๆดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) คือการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เมื่อผู้วิจัยได้เห็นหรือสังเกตุหลาย ๆ เหตุการณ์ต่าง ๆ แล้วจึงลงมือสรุปแต่หากข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบอื่น ๆ ก็ถือว่าผลที่ได้เป็นสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) หากได้รับการยืนยันก็ถือว่าเป็นข้อสรุปได้

2. การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือการจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) ซึ่งจะใช้การวิเคราะห์ใน 2 รูปแบบ คือ (เอ็ดมพร หลินเจริญ, 2555 : 18-23)

2.1 การวิเคราะห์แบบใช้ทฤษฎีคือการแยกชนิดในเหตุการณ์นั้น ๆ โดยการยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบซึ่งแบ่งเป็น

2.1.1 การวิเคราะห์การกระทำ (Acts) เป็นการวิเคราะห์เหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง

2.1.2 การวิเคราะห์กิจกรรม (Activities) คือการวิเคราะห์เหตุการณ์หรือสถานการณ์ ตลอดจน ขนบประเพณีที่เกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่องมีความผูกพันกับคนบางคนหรือบางกลุ่ม

2.1.3 การวิเคราะห์ความหมาย (Meaning) คือการวิเคราะห์สิ่งที่บุคคลอธิบายหรือสื่อสารให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำ หรือกิจกรรมอาจเป็นการให้ความหมายในลักษณะเกี่ยวกับโลกทัศน์ความเชื่อค่านิยมบรรทัดฐาน

2.1.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Relationship) คือการวิเคราะห์ความเกี่ยวโยงระหว่างบุคคลหลายคนในสังคมที่ศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งอาจจะเป็นรูปของการเข้ากันได้หรือความขัดแย้งก็ได้

2.1.5 การวิเคราะห์กระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) คือการที่บุคคลมีความผูกพันและเข้าร่วมกิจกรรมหรือปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์

2.1.6 การวิเคราะห์สภาพหรือสถานการณ์ (Setting) คือสภาพการณ์ที่การกระทำหรือกิจกรรมเกิดขึ้นจริงขณะที่ทำการศึกษา

2.2 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) คือการใช้วิธีการเปรียบเทียบโดยการนำข้อมูลต่าง ๆ ทั้งข้อมูลเชิงสถิติ ข้อมูลเอกสารหลังจากนั้นนำข้อมูลเหล่านี้มาเปรียบเทียบเป็นปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการ